

Sistemul finanțelor publice în Țara Românească

Dr. Gh. Gârdu

Studierea trecutului finanțelor românești este importantă ca sistem de formare și distribuire a resurselor necesare pentru întreținerea aparatului cu ajutorul căruia statul își îndeplinește funcțiile sale – armata, poliția, organele judiciare, diferitele organe de conducere administrativă. Scopurile urmărite de stat prin politica financiară sunt îndeplinite pe calea redistribuirii venitului național cu ajutorul impozitelor, împrumuturilor și inflației.

Veriga principală a sistemelor financiare ale statului o constituie bugetul de stat, care se prezintă sub forma unei balanțe anuale a veniturilor și a cheltuielilor statului. Bugetul cuprinde totdeauna la venituri ca sursă principală, produsul impozitelor pentru alimentarea nevoilor statului iar la cheltuieli sumele necesare pentru întreținerea aparatului de stat drept cheltuială principală.

Până la **Regulamentele Organice** ale Munteniei și Moldovei (1831 – 1832), despre bazele finanțelor, din punct de vedere bugetar, nu putem vorbi decât de un sistem fiscal bizantino-feudal format în decursul secolelor precedente. Însă după Regulamentele Organice, aceste acte constituționale au însemnat trecerea la sistemul de bugete anuale regulate, bazate pe venituri strânse și administrate după anumite reguli, bugete supuse controlului politic și juridic al organelor constituționale ale statului.

Odată cu aplicarea **Regulamentelor Organice** (1831 – 1832) în partea financiară a finanțelor Principatului Valahia s-au făcut schimbări mari, mai ales în adunarea dărilor și capitației, care au fost atât de grele pentru clasa de jos a locuitorilor.

În descrierea statistică a Principatului Valahia, alcătuită în cadrul Detașamentului Geodezic (de către ruși) în anul 1833, s-au prezentat

două tabele care cuprind „Finanțele Principatului pe anii 1827 și 1832”¹.

Din tabelele anexate la lucrare se desprind veniturile și cheltuielile principatului în anii 1827 și 1832, indicând toate sursele de veniturilor și cheltuielilor, „și cât de mult a câștigat ramura aceasta prin dispozițiile înțelepte nou înființate”

După cum se observă din aceste tabele (anexele 1 și 2) veniturile provin în cea mai mare parte din impozitele din capitația de la birnici și de la plata lefii slujbașilor. A doua categorie de venituri o constituie cele provenite din vânzările otcupului sării și vinurilor, precum și de la dijmărit, oierit și vinăriciu și altele.

În ceea ce privește cheltuielile, ponderea însemnată o dețin lefurile slujbașilor din țară, plățile făcute curții otomane (haraciul, darurile slujbașilor Porții de sărbătoarea Bairamului, întreținerea capucehaiei de la Constantinopol) și cheltuieli pentru întreținerea Curții Domnești, etc.

În acest studiu al nostru privind „Sistemul finanțelor publice în Țara Românească” încercăm să analizăm fiecare element ce face parte din categoria celor ce figurează în cele două tabele (anexele 1 și 2). Nu vom ține seama de ordinea în care ele sunt cuprinse în tabele, ci le vom prezenta în funcție de cum am avut posibilitatea să adunăm datele necesare, mai ales pentru categoriile care arată eforturile locuitorilor din Gorj, ce au contribuit la plățile nedrepte către Poarta Otomană sau unele cheltuieli în țară pentru întreținerea Curții Domnești și a unor boieri, pentru compensarea pierderii ce se credea că o au de pe urma desființării scutelnicilor, de care beneficiau pe nedrept.

În prezentul material vom trata despre haraciul .

HARACIUL

Haraciul este denumirea dată tributului pe care țările române îl plăteau anual Imperiului Otoman în secolele XV – XIX. Desigur, el se plătea central, însă sumele necesare se adunau de la fiecare județ, pe plăși și sate. Haraciul a fost colorat cu un sens politic și aplicat țărilor creștine independente ca un semn remuneratoriu al recunoașterii primatului politic și militar al Imperiului Otoman, un adevărat tribut.

Țara Românească a plătit pentru prima dată haraci în anul 1415

care în decursul secolelor a variat de la 3000 la 155000 de galbeni în 1593 iar în 1703 Constantin Brâncoveanu a mai adăugat 240 de pungi ajungând la 260000 taleri².

După încheierea păcii între Împărăție și Poarta Otomană, administrația otomană a îmblânzit în mare măsură regimul exploatarii.

La 2 februarie 1811 Divanul a făcut o informare către K.Miloșeriu, despre organizarea fiscală pe lude. Din raport se desprinde că ludele s-au orânduit la 1775 sub domnia lui Alexandru Ipsilante după ce s-a încheiat pacea cu turcii cu scopul de a se face o bună orânduială la întocmirea dăjdiilor încât să nu se facă năpăstuire locuitorilor și nici pradă Visteriei. S-a precizat că luda reprezintă un tată împreună cu familia lui când avea o stare bună, adică: boi, vaci, oi, vie și alt cuprins, iar când nu era în această stare ci mai săracă, mai multe familii, două sau trei, alcătuiau una singură.

La început, când s-au întocmit ludele, dăjdiile unei lude nu erau așa de mari, însă din vreme în vreme înmulțindu-se dăjdiile unei lude și seama haraciului s-au suit la 30 de taleri pe an, iar după deschiderea războiului cu Pazvanoglu au mers spre înmulțire ajungând la 99 de taleri și 10 parale. Suma ludelor la început a fost împătrit mai multă decât este acum, dar sărăcind locuitorii și îngroșând-se la dăjdiile li s-a pricinuit nevoile și din vreme în vreme au tot scăzut până au ajuns la suma de acum. Locuitorii când simt că se îngreunează dările fug din satul lor în alte părți.

Dăriile se achitau în 4 rate, una se încasa în decembrie și se numea „seama cea mică”.

Visteria, cu știrea Divanului, obișnuiește din vreme în vreme, când se întâmplă greutăți locuitorilor să facă scăzământ satelor cu ludele ce le poartă, ca să-i țină pe loc să nu se strămute³.

La 20 iunie 1811, Divanul a prezentat generalului maior Stadler privilegiul de care s-au bucurat locuitorii veniți din Transilvania. Se arăta că înainte de 1765 țara Valahiei nici a zecea parte nu era locuită. Când s-a orânduit domn Alexandru Ipsilanti a luat măsuri ca să înmulțească populația țării dând voie ca să vină din străinătate și din eparhiile vecine oricâte familii vor vrea fiind scutite de orice dare și cerere timp de 6 luni după care au fost trecuți la bir de 4 la 8 taleri pe an. Asupra lor a orânduit în 1876 ispravnic în Valahia Mare și unul în Valahia Mică, ce se numeau

ispravnici de ungureni.

De la 1789 și 1790, după ce a venit domnia austriacă în țară, văzând comindirul acestora, mulțimea familiilor ce au venit din Transilvania, au avut să ridice aceste familii și să le dea înapoi stricând orânduiala lor. De atunci, oamenii aceștia neputând să plătească bir sau împrăștiat fiecare pe unde au putut făcându-se poslujnici iar alții sudiți încât mai toți au ieșit din bir și podvezi. Pentru îndreptare Divanul a găsit cale să puie iar orânduiala dintâi, numind doi ispravnici de ungureni și unul în Valahia Mare și unul în Valahia Mică. S-a stabilit că orice familie care va veni să nu plătească dajdie 6 luni, după care și corvezile de la 12 la 24 de taleri până la 24 de taleri de familie pe an, adică îndoit din ce da mai înainte⁴.

În 1812, sub domnia lui Ioan Caragea, isprăvnicatele au fost reînființate într-o formulă largită, fiind instituite isprăvnicatele străinilor ce cuprindeau pe toți străinii. În 1821 ele s-au desființat.

Numeroși diplomați sau călători străini trecuți prin țările române în perioada 1774 – 1828 consideră că cel puțin jumătate din veniturile celor două țări luau drumul Istanbulului sau al Serhaturilor.

Această nemiloasă exploatare a țărilor române a pricinuit agravarea sarcinilor fiscale suportate de masa țăranilor dependenți sau birnici. Această spoliere a frânat evoluția economică, socială și politică a țărilor române până în 1829 când în virtutea Tratatului de la Adrianopol s-a stabilit un tribut forfetar incluzând toate celelalte dări.

Aceste sume inițial apăsătoare și-au pierdut repede caracterul lor spoliator, în urma prosperității economice obținute prin desființarea cvasimonopolului otoman și prin încadrarea economiei țărilor române în marele comerț mondial⁵.

Ca să ne dăm seama de contribuția locuitorilor din județul Gorj la haraciul ce se plătea către Poarta Otomană redăm situația pe plăși și sate a ludelor plătitoare a câte 19 taleri de ludă. Să reținem că luda reprezintă o familie mai bogată sau 2 – 3 familii mai sărace.

Din tabel, pe lângă că vedem numărul ludelor și înmulțind cu 19 taleri vedem și suma socotită lunar a haraciului, mai reținem și modul de împărțire administrativă pe plaiuri, plăși și sate în județul Gorj.

SUD-GORJII

1819 ghenar

*Ecstract de lude al semii haraciului ce s-au urmat pe decembrie
leat 818 și ghenar leat 819*

Plaiul Novacilor

Lude	fost cu dajdia la
161/2 -Polovraci	Streini cu lude 15 •
2 -Lupești	Ungureni
6 -Mahalaua	
Sohodolu	<i>Străini risipiți, însă</i>
19 -Baia de Fier	Chirion
14 -Cernădia	Pătru brat ego
7 -Hirișești	Stan Negrulescu
8 1/2 -Pociovaliștea	Dan Ungureanu
10 1/2 -Ciocadia	Ion Bălan
8 -Aninișul	Ion Urîtu brat Dan
4 1/2 -Radoți	Ștefan Verzar
2 1/2 -Cărpinișul	Ion zet Prioteasa
3 -Crazna	Androne
8 1/2 -Drăgoești	Ioniță Curteanu
5 -Larga	Dumitru
8 -Stăncești	Negrulescu
9 1/2 -Bumbești (sic)	Nicolae Poenaru ot
13 -Gruiu	Poenari
5 -Lăzărești	Ștefan sin Pătru ot
9 1/2 -Bărlești	Cărligi
9 -Mușătești	Ion Ștefănescu ot
7 1/2 -Tetila	Polovragi
2 -Novaci Rumâni	Doanea Puiu ot
5 1/2 - Slobozia Novaci –	Polovragi
ungureni ce au	15 – 1/2 străini ot Crasna

Străini risipiți în să

Plaiul Vilcanu

Lude

- 8 1/2 -Izvarna
 4 1/2 -Mah.Sohodolu
 6 1/2 ←Părău
 7 1/2 -Celeiu
 8 -Pocruia
 5 1/2 -Tismana
 13 1/2 -Topești
 2 1/2 -Vânăta
 4 1/2 -Broșteni – Rumîni
 Ungureni
 4 1/2 -Frănțești
 3 1/2 -Boroșteni
 6 1/2 -Peștișani
 4 -Hobița
 1 -Bîlta Rumîni
 3 1/2 -Brădiceni
 4 -Bâlțișoara
 81/2 -Rugi
 14 -Runcul
 101/2 -Dobrița
 31/2 -Rasovița
 11 -Lelești
 41/2 -Frătești-Moșneni
 101/2 -Vălari
 12 -Curpenul
 2 -Vaideei
 81/2 -Schela
 111/2 →Hurezul

- 101/2 -Curpenelu
 9 -Porceni –Birnici
 4 1/2 -Bălta Ungureni
 14 1/2 -Godinești
 7 1/2 -Cartiul

-----
 240 1/2

Streini

- 6 -Valea Mare
 1 1/2 -Tismana Streini
 1 -Vânăta Streini
 1/2 Dobrița Streini

 9

Plasa Tismana de Sus

Lude

- 6 -Racoți
 6 1/2 -Călcești
 2 1/2 -Săuca
 5 -Pinoasa i Arderea
 2 -Călnicul de Jos
 2 -Găleșoia
 5 -Telești
 3 -Mah.Stejărei
 5 -Drăgoești
 6 5 -Pinoasa i Arderea
 2 -Călnicul de Jos
 2 -Găleșoia
 3 -Telești
 3 -Mah.Stejărei

5 -Drăgoești
 6 1/2 -Ceurul
 3 -Câmpul Fomii
 2 1/2 -Stolajani
 1 1/2 -Găvănești
 2 1/2 -Cornești
 6 -Vârșul
 4 1/2 -Bălăceștii de Sus
 3 -Bălăceștii de Jos
 1 1/2 -Budubala
 3 -Somuești
 2 -Copăceni
 1/2 -Câlnicul de Sus

-----
 72 1/2

Streini

1/2 -Telești Streini

Plasa Tismana de Jos

Lude

6 1/2 -Coșmăneștii (?)
 4 -Silivilești
 4 -Bălboși
 4 1/2 -Raci
 5 1/2 -Obaba
 18 1/2 -Borășcul
 4 -Murgești
 4 1/2 -Gărbul
 4 -Roșiile
 3 1/2 -Valea cu Apă
 3 -Stejarul

7 1/2 -Fărcășești

12 1/2 -Urdari

1 -Strâmba

87

Streini

1/2 - Ohaba-Sîrbi

Plasa Jiului de Sus

Lude

1 1/2 -Sișești

9 -Vădeni

6 1/2 -Turcenești

4 1/2 - Curtișoara

5 1/2 -Corbi

2 1/2 -Sofrăceni

6 1/2 -Sîmboteni Birnici i
 Capitoiu

1 -Sâmboteni-Moșteni

5 1/2 -Alixeni

1 -Stănești-Rumâni

3 1/2 -Cernădia

4 1/2 -Ursăței

7 1/2 -Arcani

5 -Stroești

2 1/2 -Rasova

1 -Preajba Mică

2 -Bălești

1 -Slobozia-Bârsești de
 Sus

3 1/2 -Voinigești

1 1/2 -Corbeni-Bârsești

3 -Ursești

4 1/2 -Tămășești

83*Streini*

7 -Stănești Striini
 1 - Stănești Striini (sic)
 4 -Preajba Striini
 1/2 -Bârsești Striini
 1/2 -Tămășești Striini
 1 -Călești Striini

14**Plasa Jiului de Jos***Lude*

5 -Broșteni
 2 -Ceplea
 5 -Izvoarele
 13 -Sărdănești
 5 -Plopșorul
 4 -Ulari
 13 1/2 -Pșceana
 4 1/2 -Bâlteni
 4 -Vlădueni
 3 -Rovinari
 1 -Moi
 5 -Poiana
 5 1/2 -Cîrbești
 7 -Urichești
 3 1/2 -Tâlvești
 2 -Văcarea
 3 -Drăguțești
 2 1/2 -Iași

6 -Petrești

-----
94 pol*Streini*

1/2-Rovinari i Roșia

Plasa Gilortului de Sus*Lude*

6 1/2 -Copăcioasa
 11 1/2 -Scoarța
 15 -Purceleni
 1 1/2 -Pojogeni
 7 -Mogoșani-i-Hăești
 12 -Buzești
 12 -Săcelul
 4 1/2 -Sîrbești
 3 -Bâjnegii(?)
 10 -Voetești din Deal
 6 1/2 -Maghireștii din Vale
 8 -Glodenii
 2 -Pișteștii din Deal
 5 1/2 -Pișteștii din Vale
 1 -Drăgoieni
 5 1/2 -Budienii
 5 -Șasa
 7 -Surpați
 10 -Turbați
 9 1/2 -Săneștii
 5 -Bălănești-i Toropia
 8 -Maghireștii din Deal
 8 -Ohaba
 11 -Voeteștii din Vale

-----

181 2 -Ungurelul de Sus
10 1/2 -Ștefănești

Streini

1/2-Vărsăturile -----
179 1/2

Plasa Hămărăzii de Sus*Lude*

10 1/2 -Lunca de Sus i Miroslaveni

20 1/2 -Negoiești i Prunești

5 1/2 -Bârcei

7 1/2 -Bălcești

6 1/2 -Pereștii

5 1/2 -Cârlige

31/2 -Stoiana

5 -Mumbești

3 1/2 -Mahalaua Pițicul

41/2 -Sitești

2 -Ponoarele

8 -Poienarii

9 . -Zorilești

3 1/2 -Prigoria

3 1/2 -Țoțoi

6 1/2 -Roșia de Sus

3 1/2 -Roșia de Jos

12 1/2 -Alunul

3 1/2 -Ciuperceni

1 -Șitoaia
-----

125 1/2

Streini

3 -Bengești

Plasa Gilortului de Jos*Lude*

9 -Aninoasa

6 -Sterpoaia

4 1/2 -Plușcul

1/2 -Adunați ot Plușcu

2 -Bobaița

6 -Andreești

12 1/2 -Purcari

15 -Hubavi

13 1/2 -Petreștii de Jos

7 1/2 -Rogojina

9 1/2 -Vierșani

1 1/2 -Unsurelul (?)

6 1/2 -Bărbătești

4 1/2 -Socul

5 -Jupânești

2 -Pîrîul

6 -Boia

9 1/2 -Cărbunești

2 -Dușești

1 1/2 -Petreștii de Sus

5 -Comănești

6 -Crețești

4 1/2 -Curteana

8 1/2 -Rășina

5 -Țicleni i Tunși

13 -Brătuia

Plasa Hămărăzii de Jos*Lude*

- 3 - Cojani
 10 -Albeni Loșteni
 41/2 -Albeni Bîrnici
 16 1/2 -Bîrzuiul
 8 1/2 - Licuriciul
 5 -Negreni
 6 1/2 -Vladimirul
 5 1/2 -Tina
 6 1/2 -Frumușei
 5 -Gîlcești
 2 -Scrada
 4 1/2 -Berilești
 14 1/2 -Pojarul
 9 1/2 -Obîrșia
 4 -Pîrîieni
 15 1/2 -Băcești i Zăicoiu
 3 -Hurezani de Sus
 3 1/2 -Hurezani de Jos
 3 -Logrești Moșteni
 7 1/2 -Tîndălești
 3 -Peșteni i Plopol
 4 -Seaca
 1 1/2 -Busuioci i Colțești
 2 -Mah.Scoica
 4 -Logrești Bîrnici

-----
152 1/2

Iordache Rasti

Lude

- 1411 1/2 -la februarie și martie
 28 1/2 - siliștele streinilor

1440 se face februarie și martie**Adunarea***Lude*

- 196 -Plaiul Novaci
 2401/2 -Plaiul Vlcanului
 72 1/2 -Tismana de Sus
 86 1/2 -Tismana de Jos
 83 -Jiu de Sus
 94 1/2 -Jiu de Jos
 181 -Gilortu de Sus
 179 1/2 -Gilortu de Jos
 125 1/2 -Hamaradii de Sus
 152 1/2 -Hamaradii de Jos

- 1411 1/2 -ludele județului
 28 1/2 -ludele streinilor, însă
 lude -1/2 Plaiul Novaci
 9 -Plaiul Vlcanului
 1/2 -Tismana de Sus
 1/2 -Tismana de Jos
 13 -Jiul de Sus
 1 -Jiul de Jos
 3 -Hamaradia de Sus

-----
28 1/2

1440: adică una mie patru sute patruzeci lude care socotindu-să câte taleri nouăspre zece fac taleri douăzeci și șapte de mii trei sute șazeci. Iar osebindu-se de streini fac taleri douăzeci și șase de mii opt sute opt spre zece și jumătate pă lude județului și taleri cincisute patruzeci și unul și jumătate pe ludele streinilor.

Redăm în anexele 3, 4 și 5 înștiințări către Vistierie a unui control dispus de vodă și Vistierie să se facă în județul Gorj. Din cuprins se observă plângerea locuitorilor de prin sate, mai ales cele așezate în preajma drumului, prin care se arată că sunt îngreunați peste putință și scăpătați cu totul, încât sunt neputincioși să mai răspundă dajdiile.

Împlinirea banilor se face anevoios, locuitorii fiind supuși la bătăi și cazne, în vremea cărora unele sate au început să se spărgăluiască. (anexa 3).

De asemenea, se dau vești asupra scăzământului în vremea primăverii ce se face de Ispravnicat locuitorilor neputincioși, însă sunt și cei cu stare, care cer scăzământ boierilor ispravnici. Scăzământul făcut celor cu stare este un rău obicei, vătămător și păgubitor Visteriei (anexa 4). Sameșul județului raportează că va păzi poruncile și povăturile pentru liniștea și mulțumirea locuitorilor încât Visteria să nu păgubească. (anexa 5).

Tabloul Finanțelor Principatului Valahiei pe anul 1827

VENITURI	LEI	CHELTUIELI	LEI
Capitația de la birnici	1.285.046	Haraciul ce se plătește Porții	470.000
Impozitul pentru plata lefii slujbașilor	1.454.249	Pentru întreținerea capucehaiei de la Constantinopol	934.589
Impozitul pentru întreținerea poștelor	600.145	Darurile făcute slujbașilor Porții de sărbătoarea Bairamului	35.390
Impozitul pe mazili și breslași	333.672	Suma de bani predată garnizoanei Brăilei	18.220
Impozitul pe țigani	112.747	Leafa slujbașilor din țară	2.036.025
Impozitul pe străini	488.702	CheLTUIELILE slujbașilor trimiși prin județe	12.439
Vânzarea otcupului săni	890.000	CheLTUIELI extraordinare	74.105
Vânzarea otcupului vănilor	800.000	Milostenie la săraci și cerșetori	81.320
Dijmăritul, oieritul și vinăriciul	420.000	Întreținerea poștelor	640.677
Mănatul porcilor peste hotare	78.500	Pentru întreținerea Curții Domnești	675.417
Impozitul asupra persoanelor fără domiciliu stabil	9.384	Suma eliberată la porunca specială a domnului	1.470.573

Tabloul Finanțelor Principatului Valahiei pe anul 1832*

VENITURI	LEI	CHELTUIELI	LEI
Capitația de la birnici câte 30 lei de familie	8.191.867	Haraciul ce se plătește Porții	439.500
Capitația de la mazili câte 45 lei de familie	145.091	Suma stabilită pentru întreținerea principelui conducător	1.200.000
Capitația de la țiganii statului	153.690	Leafa slujbașilor Principatului	4.167.060
Patentele eliberate negustorilor	552.545	Întreținerea dorobanților	847.320
Ocupul ocnelor de sare	4.565.314	Întreținerea străzii pământene	2.750.000
Ocupul vămirilor	1.448.000	Întreținerea carantinilor	600.000
Impozitul numit oierit și comărit (adică pus asupra transilvănenilor care își pasc vitele în Principat)	80.000	Închirierea caselor pentru localurile diferitelor ramuri de ocârmuire	133.465
Mănatul vitelor comute peste hotar	252.000	Pensii pentru compensarea pierderii scutelnicilor	1.500.000
Exportul de cereale boabe	240.000	Întreținerea poștelor	947.318
Ocupul pescuitului în Dunăre	500.000	Progoane pentru călătorii făcute pentru trebuințele ocârmuirii	100.000
Din veniturile mănăstirilor	400.000	Cheltuieli pentru slujbașii și curierii trimiși de ocârmuire	50.000
		Întreținerea criminalilor și a arestaților	70.000
		Întreținerea școlilor din Principat	
		Întreținerea văduvelor sărace și a orfanilor	500.000
		Sprrijinirea spitalelor	100.000
		Cheltuieli extraordinare ale ocârmuirii	150.000
			240.000

* În tablou nu este trecut totalul, care reprezintă 16.528.507 lei la veniturile și 14.083.373 lei la cheltuieli.

Cu multă plecăciune închinându-ne sărutăm cinstita mână dumitale⁶

Cu plecăciune înștiințăm dumitale că după ce cu blagoslovenia măriei sale lui vodă și dumitale am ajuns și cu căminar Rasti aici, cum am intrat în cuprinsul acestui județ m-au întâmpinat locuitorii satului de prinprejurul drumului cu plângere cum că să află îngrecuiați peste ătuința lor și scăpătați cu totul cât nu sunt putincioși a-și răspunde dăjdiile. După care întrebând în adică și fierbinte theorie am văzut că împlinirea banilor curgătoarei dăjdii să urmează prea cu anevoie catendisind lăcuiorii la bățai și cazne. Care aceste măcar că m-am adevărit și de la zapciul plășii prin care am trecut, dar îndoială având că poate să fie numai din vreun rău obicei al lor nu le-am dat atâta crezământ și așezându-mă la tactul Isprăvnicatului, asemenea arătări mi-au făcut sameșul județului și cele mai multe sate se află întru clătinare încă de la două plăși au venit înștiințări că au început să se spărgăluiască din unele sate. Și cu toate că s-au fost scris cu strășnicie zapciilor ca să privegheze cu osebită îngrijire și vericare sate vor fi în bănuiele de strămutare să se dea în cheazășia breslelor și după cei strămutați s-au trimis vednici gonaci ca să-i aducă la urmă negreșit, dar ne fiind îndestulă și ne putîndu-se iconomisi pornirea lor, pentru căci să lasă, că prin iscodirea ce am făcut m-am adevărit că la acest județ în curgere de trei ani de zile, la fieșcare deminie sau tot împovărat lăcuiorii cu lude și mai vârtos în vreme de primăvară banii dăjdiilor s-au fost urmînd împlinirea cu osebite chipuri spre măglinirea lăcuiorilor. Care acest lucru i-au adus la o nespusă prăpădenie, rămăind numai cu sufletele răni (?) dar mai ales că la dînșii s-au făcut lege să li se facă scăzămînt în vremea primăverii. Pentru care nelipsit în tot ceasul cu plângeri se află la Isprăvnicat.

Aducînd pe vreo câțiva din zapcii plășilor și asupra povăturilor ce le-am făcut cu care bărbăție și înțelepte mijloace trebuie să se silească la împlinirea banilor și cu care chipuri și blîndețe trebuie să se poarte printre lăcuiitori. Fiind vreme de primăvară, m-au întîmpinat cu întregi și vrednice cuvinte că satele cele mai multe se află întru neputință, de nu este mijloc de a se economisi. Așa dar ne mai rămânîndu-mi să poci a le sta împotrivă și să-i întoarcem dintru sălbăticia lor dăjnădejdure li s-au și arătat cuviincioase mîngîieri spre împlînzirle. Ce nu lipsirăm a înștiințat înțelepciunii dumitale și ne rugăm fierbinte să se chibzuiască cele mai bune și de folos și să ni se dea voie a presăra acum la această dininie lude doaă sute scăzămînt pînă la satele care înadevăr va trebuiță și pentru a nu se păgubi domneasca vistierie mai îndelungat de venitul acestor lude, atât la diminiia de iunie și iulie cu și că la avgust și septembrie ne vom sili cu toate chipurile a să pune la loc pă cît va sta putința lăcuiitorilor.

Pentru care spre mai curată încredințare trimisăm înțelepciunii dumitale înștiințările zapciilor ce zicem mai sus, cum și a vătafilor de plaiu Vălcanului care întracest ceas ne venii și iarăși ne rugăm ca cum mai fără zăbavă să mi să trimită cinstita poruncă a dumitale. Și cu toată plecăciunea suntem ai dumitale plecați slugi.

Iordache Rasti

Cu plecăciune adâncă sărut cinstită stăpânească

mâna dumitale⁷

Cu multă plecăciune înștiințez înțelepciunii dumitale că după sosirea-mi aici la județ urmînd întru-toate prea înțeleptelor și bunelor dumitale povățuiri prin iscodirile ce am făcut pă taină, am cercetat mai întîiu cu scumpătate pricina înștiințării ce au fost trimisă domneștii Visterii dumnealor boieri ispravnici cu cererea scăzămîntului de doauă sute lude, și m-am adevărit că cea mai multă îndemînare au avut de la unii cari apurarea rîvnesc paguba domneștii Visterii nădăjduindu-i ca prin-acest scăzămînt să dobîndească răul lor folos ca niște miniștrii (?) s-au fost lipit pe lângă Ispravnicat. Și măcar că firește obicinuiesc lăcuiitorii satelor și lege au luat ca în vremea primăverii nu numai cei neputincioși, ci și cei în stare să alege la Ispravnicat, cerînd scăzămînt și dumnealor boieri ispravnici pe unii i-au și ascultat făcîndu-le scăzămînt. Dar prin mare strădanie mă voi nevoi din toată virtutea ca să stau împotriva acestui rău obicei, care este și vătămător și păgubitor domneștii Visterii iar cînd voi cunoaște că nu să vor potoli, atunci să va pune în lucrare unul din mijloacile cele mai înlesnitoare și nesupărătoare domneștii Visterii și într-aceasta-și chip nădăjduiesc la ajutorul milostivului Dumnezeu și a dumitale stăpânească blagoslovenie ca să nu mai cîtuși de puțin păgubire să nu cerce domnească Visterie ci și satele întemeere și mulțumire. Iar acum mă află asupra lămuririi socotelilor județului care le-am găsit foarte încurcate și peste 5 – 6 zile săvîrșindu-le să vor trimite domneștii Visterii spre a se încheia. Asemenea mă nevoiesc și la aștemerea catagrafiei breslelor ca cu un ceas mai nainte să ia săvîrșire.

Nu voi înceta și de acum înainte a înștiința înțelepciunii dumitale pentru orice aflîndu-mă cu toată plecăciunea.

*Al dumitale prea plecată slugă
Ion Cătuneanu*

819 martie 27, Gorjiu

Cu multă plecăciune ne închinăm dumitale⁸

Medelnicer Ion Cătuneanu ce s-au orînduit sameș acestui județ la 24 ale următorului, sosind aici la județ ne-au adus luminatele porunci și cinstitele dumitale scrisori cu povățuirea în ce chip să cuvine a îmbrățișa trebile județului păzind colosul domneștii Visterii cu liniștirea și mulțumirea lăcuitorilor. Asupra căroră și din toată încredințarea că întocmai vom fi următori, adăugînd și din parte-ne strădanie și îngrijire ca nu numai domneasca Visrerie să nu să păgubească ci și satele să să întemeieze și pentru orice mișcare vom înștiința domneștii Visterii, aflîndu-ne cu toată plecăciunea ai dumitale plecați slugi.

lordache

( ) semn în grecește

NOTE:

1. Arhivele Naționale București Istorice Centrale , Colecția microfilme U.R.S.S., rola 4 , p. 116.
2. *Dicționar Enciclopedic Român*, Ed.Politică , 1964 , p. 645.
3. Arhivele Naționale București, *Documente privitoare la economia Țării Românești, 1800 – 1850* , doc.24 , p. 93.
4. Arhivele Naționale București, *Documente privitoare la economia Țării Românești, 1800 – 1850* , doc.24, p. 117.
5. *Instituțiile feudale din Țările Române - Dicționar*, pp. 214 - 215.
6. *Arh.Stat. Buc. Administrative vechi. Dos. 2207a , p.I/1819, f. 562.*
7. *Arh.Stat. Buc. Administrative vechi. Dos. 2207a , p.I/1819, f. 614.*
8. *Arh.Stat. Buc. Administrative vechi. Doc. 2207a , p.I/1819, f. 615.*